

OVERLEVEN IS HERINNEREN

Hoe 28 vrouwen drie
concentratiekampen
en een dodenmars
overleefden

Gebaseerd op het boek
'Samen eervol overleefd'
door Hans Suijs

Script: Peter Jan Eckstein
Regie: Peter Meijer

Overleven is Herinneren

Toen het verhaal van de verzetsvrouwen via Hans Suijs op mijn pad kwam, besloot ik direct hier een theaterstuk van te maken. Ik was diep onder de indruk van de enorme geestkracht en veerkracht van deze vrouwen en hun belangrijke rol in het verzet. Waarom wist ik daar zo weinig over tot dan toe? Het gaat hier natuurlijk niet om opvallende individuen maar om de vrouw in het algemeen: is dat de reden? Of waren de (mannelijke) geschiedschrijvers niet alert op de vrouw? Zij werkten immers 'slechts' op de achtergrond; vaak als koerierster voor belangrijke berichten of de verspreiding van nieuws zoals de krant Trouw. Maar zij vervoerden ook wapens, en het lot van vele onderduikers was vooral in handen van vrouwen. Zij verleenden niet alleen onderdak, maar smokkelden ook veel kinderen en volwassenen, Joods en niet-Joods, naar veiliger oorden. De bezetter beschouwde de vrouwen die betraapt werden op dergelijke activiteiten als politieke gevangenen en zij kwamen terecht in gevangenissen zoals die in Scheveningen. En daar begint het verhaal van deze voorstelling.

Het verhaal

Toen de geallieerden oprukten, werden alle gevangenissen leeg gemaakt. De gevangenen, waaronder veel vrouwen, werden naar Vught gebracht, waar al veel dwangarbeidsters waren. De dag na 'Dolle Dinsdag' (5 september 1944) werden 652 vrouwen afgevoerd naar Ravensbrück en vervolgens naar diverse kampen in Duitsland. Tweehonderd van hen zijn via kamp Ravensbrück in een 'Aussenlager', een buitenkamp, van Dachau terecht gekomen.

Hoewel de bezetter probeerde de vrouwen hun identiteit te ontnemen en ze slechts met een nummer aansprak, ontstond bij de gevangenen een geweldige overlevingsdrang. Velen overleefden de oorlog, maar weinigen spraken over de verschrikkingen, hun moed en hun doorzettingsvermogen.

Deze bijzondere gewone vrouwen krijgen in 'Overleven is Herinneren' een gezicht en een karakter. We volgen hen vanaf hun aankomst in Vught, op hun reis naar Ravensbrück en later naar Dachau, en maken de bevrijding tijdens de dodenmars mee. We zijn bij hen als ze Kerst vieren, als ze bang zijn tijdens de bombardementen en als ze briefjes voor hun geliefden uit de trein gooien. We horen ze in de donkere nacht zingen, we zien hun vreugde als ze van het Poolse Rode Kruis pakketten krijgen en hun angst als ze weer in een trein geduwd worden zonder te weten waarheen die hen zal brengen.

Drie jaar

Het eerste script ontstond in voorjaar 2019. De groep van 28 vrouwen was snel bezet en we konden aan de slag. En toen was daar ineens de Coronacrisis. Acht weken voor de première lag alles stil. Eén jaar uitstel werd twee jaar uitstel. De repetitieruimte

was niet meer beschikbaar, enkele actrices haakten af, sponsors trokken zich terug. Maar de geest van het verhaal was sterker en we vonden nieuw wegen: kaartjeskopers doneerden hun kaartje en met hulp van nieuwe sponsors en een gratis repetitieruimte hebben we het voor elkaar gekregen. Dit alles geheel in lijn met de kracht van de vrouwen over wie de voorstelling gaat én van de actrices die deze vrouwen spelen: een eerbetoon.

Peter Meijer

Toneelschrijver en regisseur

Foto: Dengar Fotografie

Ida Vooy's

Een van 'onze' vrouwen, Ida Vooy's, heeft de uitvoering niet meer mogen meemaken. Zij zou de rol van Mien Harmsen spelen. Haar gezondheid was zeer breekbaar, haar geest daarentegen ijzersterk, haar humor en lach aanstekelijk: we herinneren ons allemaal de modeshow...

Ze keek enorm uit naar de voorstellingen. Het wachten op een donororgaan duurde echter te lang. Op 10 maart heeft ze ons helaas toch moeten verlaten. Het ga je goed Ida: we dragen je naam over aan de eeuwigheid.

Ida Vooy's

De Vrouwen

Ada van Keulen (1920-2010)

Ada is akela bij de welpengroep Heidepark in Hilversum. Als de Duitsers de verkennersgroep in 1941 verbieden, omdat deze te Engels zou zijn, gaan de scoutingactiviteiten onder een andere naam door en worden een dekmantel voor verzetsactiviteiten. Onderduikers en Engelse piloten vinden een noodonderkomen in het clubhuis, en Ada doet veel koerierswerk. Zij wordt in juni 1944 gearresteerd, en belandt via Vught in Ravensbrück en later in Dachau.

Caroline Bos speelt Ada

Anna Heringa-Jongbloed (1901-1945)

Anna heeft een pension in Amsterdam. Haar tweede man, Gerard Heringa, is arts. De Duitsers geven het bevel dat Joden en zwakzinnigen gesteriliseerd moeten worden. Gerard weigert en wordt in 1942 gearresteerd. Anne blijft met vier kinderen achter en neemt vanaf dat moment Joodse onderduikers in haar pension op. Ze wordt verraden, gearresteerd en komt in Ravensbrück terecht. Daar overlijdt ze in 1944 aan tyfus.

Astrid Sibbes speelt Anna

Carla Gastkemper (1925-2019)

Carla volgt een opleiding aan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding in Amsterdam. Ze raakt bevriend met Carel Bos, die diep in het verzet zit. Ze brengt wel eens brieven en pakjes voor hem rond, maar in juli 1944 vraagt Carel haar een revolver weg te brengen. Ze stopt de revolver in een blik voor tennisballen, doet haar tenniskleding aan en gaat op pad, maar wordt gearresteerd zodra ze het huis verlaat. Ze gaat via de gevangenis in Haren naar Ravensbrück en daarna naar het AGFA-Commando.

Mattanja van der Pol speelt Carla

Cis Suijs (1907-1982)

Cis en haar zus Dré bieden veel onderduikers onderdak. Ook werkt Cis als koerierster; ze brengt vervalste persoonsbewijzen en bonkaarten rond. Ze is waarschijnlijk lid van een verzetsgroep die ook contact heeft met een Tilburgse verzetsgroep. Leden van deze groep proberen een foute politiemann te liquideren en de aanslagplegers duiken bij haar onder. Ze wordt verraden. Cis belandt via verschillende Nederlandse gevangenissen en de kampen Haaren en Ravensbrück uiteindelijk bij het AGFA-Commando in München. Zij organiseert na de oorlog ieder eerste weekend van mei een reünie voor vrouwen uit het kamp.

Moon Suijs, haar achternichte, speelt Cis

Corrie ten Boom (1892-1983)

De diepgelovige Corrie biedt met haar vader en zus tijdens de oorlog aan veel Joden onderdak. In hun horlogemakerij hebben ze een 'Engelenbak' gemaakt: een verborgen schuilplaats voor acht personen. Ze oefenen regelmatig om iedereen, met beddengoed en al, binnen 60 seconden hierin

te laten verdwijnen. Na hun arrestatie in 1944 zit Corrie enige tijd in eenzame opsluiting in de gevangenis in Scheveningen, en na D-Day gaat ze op transport naar Ravensbrück. Na de oorlog zet ze haar zendingswerk in Amerika voort.

Margo Pluijter speelt Corrie

Els Grit (1914-2002)

Els is verloofd met de Joodse Israël Groen. Ze komt uit een anti-Duits nest, brengt illegale kranten rond en bezorgt onderduikers voedselbonnen. Israël duikt onder bij haar en haar ouders. Een NSB-er verradt het gezin en Els wordt gearresteerd als zij voedselbonnen ophaalt bij een vriendin. Ze belandt in München-Giesing en haar verloofde in Sachsenhausen. Ze overleven beiden het concentratiekamp en trouwen in 1946.

Mieke vastbinder speelt Els

Geke Linker (1921-onbekend)

Geke studeert psychologie in Utrecht. Ze ziet op een dag een razzia, waarbij kleine kinderen in een vrachtwagen worden gezet. Dan komt ze in contact met Jan Meulenbelt, die het Utrechts Kindercomité heeft opgericht. Ze gaat Joodse kinderen naar onderduikadressen vervoeren. In 1943 wordt ze verraden. Ze zit lange tijd in de gevangenis in Amsterdam, en wordt in maart 1944 naar Ravensbrück overgebracht, waar zij blijft tot het Zweedse Rode Kruis haar in mei 1945 ophaalt.

Sonja Regter-Alsemgeest speelt Geke

Gisela Söhnlein (1921-2021)

Gisela wordt geboren in Chili en verhuist na het overlijden van haar vader met haar moeder naar Nederland. Ze studeert rechten in Amsterdam als de oorlog uitbreekt. Ze raakt net als Geke betrokken bij het Utrechts Kindercomité. Ook zij brengt Joodse kinderen naar veilige adressen op het platteland. Een onbetrouwbaar gastgezin verlinkt haar bij de SD en Gisela wordt in 1943 gearresteerd. Via de gevangnissen in Haaren en Vught, komt zij in Ravensbrück terecht.

Melanië Nederpel speelt Gisela

Gon van der Laan/Betty Trompetter (1917-2003)

Betty komt uit een Joods gezin. Als haar ouders en broers in 1942 worden opgepakt, duikt zij met hulp van verzetsmensen onder in Ugchelen. Ze krijgt een vervalst persoonsbewijs op naam van Gon van der Laan en werkt als koerierster, is betrokken bij het dagblad Trouw en actief bij het gewapend verzet. Ze wordt in 1944 gearresteerd, maar ook in het concentratiekamp weet niemand dat ze Joods is. Na de oorlog trouwt ze met Albert van der Harst, die ze tijdens het onderduiken heeft leren kennen.

Petra Verkerke speelt Gon

Grada van Horen (1911-1985)

Onderwijzeres Grada is lid van de EHBO en verleent vanaf het begin van de oorlog (medische) hulp aan iedereen die dat nodig heeft: gewonde soldaten, onderduikers en later aan neergeschoten Engelse piloten. Omdat ze goed Engels spreekt, helpt ze om deze piloten naar Frankrijk te smokkelen, en ze verspreidt illegale kranten. Grada wordt in 1944 gearresteerd. Ze belandt bij het AGFA-Commando in München, waar ze met Cis Suijs zondagsdiensten organiseert.

Vera van Dijk speelt Grada

Hetty Voûte (1918-1999)

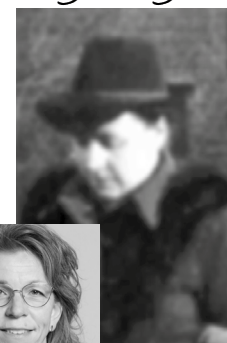
Hetty studeert biologie in Utrecht. Ze geeft informatie over de Duitse verdedigingswerken door, verspreidt de illegale krant 'Bulletin' en werkt voor het Utrechts Kindercomité. Ze brengt Joodse kinderen, die uit de crèche tegenover de Hollandse Schouwburg gesmokkeld worden, naar pleeggezinnen. Ze werkt veel samen met Gisela en wordt samen met haar verraden. Ook zij gaat via Haaren en Vught naar Ravensbrück. Gisela en Hetty zijn hun hele verdere leven bevriend gebleven.

Mieke Cousijnsen speelt Hetty

Jet van Ooyen (1914-1983)

Jet werkt tijdens de oorlog voor de Spoorwegen en geeft belangrijke informatie over militaire troepenbewegingen door. Via haar verloofde raakt ze betrokken bij de Limburgse pilotenlijn. Als ze een Poolse piloot in veiligheid probeert te brengen, worden ze samen gearresteerd. Jet komt via Haaren en Ravensbrück bij het AGFA-Commando terecht. Ze komt gebroken en ontredderd uit de oorlog terug en zal geen contact meer hebben met haar kampgenoten.

Marleen Poldphie speelt Jet

Joukje Smits (1917-1985)

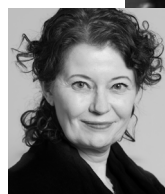
Lerares Joukje komt via de school waar zij werkt in contact met Gerrit Jan van der Waal, die vrouwen werft voor koerierswerk. Joukje meldt zich aan en is onder de schuilnaam Clara een van de eerste koeriersters. In 1944 wordt zij opgepakt. Ze overleeft het AGFA-Commando en gaat werken voor de Politieke Opsporingsdienst, die foute Nederlanders voor de rechter brengt. Ook is ze een van de auteurs van het standaardwerk over het verzet: 'Het grote gebod'.

Machteld van Rosmalen speelt Joukje

Kiky Heinsius (1921-1990)

Kiky's eerste verzetsactiviteiten zijn nog redelijk onschuldig; ze doet boodschappen voor Joodse vrienden in winkels waar Joden niet meer mogen komen. Maar als haar beste vriend weggevoerd wordt, neemt ze onderduikers in huis en brengt ze vervalste persoonsbewijzen naar Drenthe. Ze wordt in 1944 samen met haar onderduiker gearresteerd en gaat via de gevangenis in Amsterdam via Vught en Ravensbrück naar het AGFA-Commando.

Carmen Sweerts speelt Kiky

Leonie van Harsel (1919-1998)

Leonie is lid van de Tilburgse verzetsgroep 'Peter'. Na D-Day neemt het aantal vluchten boven Nederland toe, en daarmee ook het aantal neergehaalde toestellen. Doktersassistente Leonie verzorgt veel gewonde piloten en brengt ze in veiligheid. Als ze in 1944 gearresteerd wordt, geeft ze door haar koelbloedige optreden andere verzetsmensen de kans te vluchten. Ze belandt via Haaren en Ravensbrück bij het AGFA-Commando.

Hanna Hoogkamp speelt Leonie

Liesbeth Hermesen (1895-1980)

Verpleegster Liesbeth heeft een rusthuis in Den Haag, waar zes Joodse vrouwen en de niet-Joodse Ria Polak wonen. Als de Duitsers er in 1944 binnen vallen, worden ze allemaal gearresteerd. Ze gaat via Vught naar Ravensbrück en het AGFA-Commando. Liesbeth krijgt vlektyfus en belandt in het ziekenhuis, waar ze direct andere zieke vrouwen gaat verzorgen. Omdat de Duisters doodsbang voor besmetting zijn en er niet binnen komen, kan ze daar lang blijven verplegen.

Ria Strampraad-van der Lubbe speelt Liesbeth

Marianne van Raamsdonk (1919-2003)

Marianne werkt bij een Amsterdamse uitgeverij en laat al vroeg in de oorlog een Joodse collega bij haar onderduiken. Ze is koerierster, vervalst persoonsbewijzen en beraamt mede een aanslag op een foute Nederlandse politieagent. Marianne wordt in 1943 gearresteerd en hardhandig ondervraagd in de Amsterdamse gevangenis. Via Vught en Ravensbrück komt ze in kamp Horneburg, waar ze een ontsnappingspoging doet. Die mislukt en ze moet voor straf terug naar de hel van Ravensbrück.

Mina Domić speelt Marianne

Marie Blommaart (1921)

De ouders van Marie hebben een kruidenierszaak in Zeeuws-Vlaanderen. Op een dag vraagt een vertegenwoordiger of zij een plaats weten voor een onderduiker. De familie aarzelt niet en neemt de onderduiker in huis, waarna meerdere volgen. Marie gaat er regelmatig op uit om voedselbonnen te halen en wordt op een van haar tochten opgepakt. Ze zit bijna een jaar in de gevangenis, wordt in mei 1944 vrijgelaten en duikt onder in Amsterdam. Marie is 101 jaar en woont in Lamswaarde.

Ilse Mol speelt Marie

Mary vaders (1922-1996)

Omdat Mary bij het Arbeidsbureau werkt, kan zij stempels, bonkaarten en identiteitsbewijzen achterover drukken. In 1944 wordt zij opgepakt en belandt zij via Vught bij het AGFA-Commando. Ten onrechte wordt zij als leidster van de staking aangewezen, waarvoor ze 7 weken in eenzame opsluiting moet. Ze heeft pen en papier en schrijft gedichten, die haar de kracht geven dit te overleven. Na de oorlog werkt zij bij het Bureau Nationale Veiligheid.

Ellen Dekkers speelt Mary

Mieke Steensma (1924-2014)

Mieke brengt haar jeugd in Indonesië door en komt in 1938 in Gouda wonen. Haar beste vriendin is een Joods meisje, Carla. Als de familie van Carla onderduikt, brengt Mieke voedselbonnen en andere zaken naar het gezin. Ze wordt hiervoor samen met haar moeder opgepakt. Ze zit in een cel ver bij haar moeder vandaan, maar ze zingen in het Maleis en houden elkaar zo op de hoogte. Haar moeder wordt vrijgelaten, maar Mieke moet naar Vught, en daarna naar Ravensbrück en Reichenbach.

Katrien Overal speelt Mieke

Tiny Boosman-van Delft (1908-2005)

Tiny is getrouwd met huisarts Dick Boosman, met wie ze in Amsterdam woont. Ze helpt onderduikers en is koerierster. Amsterdam-Oost is haar terrein, en daar zitten honderden onderduikers. Als de SD begin 1944 voor de deur staat, liggen er grote stapels bonkaarten in huis, die haar moeder en zoon snel verbranden als zij is weggevoerd. Ze wordt na een paar dagen weer vrijgelaten en gaat door met het illegale werk. In mei wordt zij weer opgepakt en belandt zij via verschillende gevangnissen in München-Giesing.

Monique Frionnet speelt Tiny

Mientje Proost (1919-2012)

Mientje rolt het verzet in via haar broer Louis. Ze vervoert illegaal materiaal zoals microfilms. Als enkele leden van hun verzetsgroep gearresteerd worden, weet Mientje met hulp van een non veel belastend materiaal in veiligheid te brengen. In 1943 wordt zij opgepakt, langdurig verhoord en krijgt zij zeven maanden eenzame opsluiting in de Scheveningse gevangenis. Daarna komt ze via Haaren, waar zij ter dood veroordeeld wordt, en Ravensbrück bij het AGFA-Commando terecht.

Marlies Nienhuis speelt Mientje

Mies Jannink-Bruins (1916-2002)

Tandartsassistent Mies hoort een Duitse officier in de tandartsstoel praten over een razzia en zij smokkelt de ondergedoken Joodse Bertje Woudstra naar een veilige plaats. Mies en haar man, textielabrikant Hentie Jannink, zijn lid van de pilotenlijn die neergehaalde piloten naar Engeland helpt. De groep wordt geïnfiltrerd en Mies en Hentie worden opgepakt. Mies doet zich in de gevangenis van Haaren voor als tandarts en smokkelt berichten de gevangenis uit. Hentie wordt op Dinsdag gefusilleerd in Vught. Mies gaat via Vught en Ravensbrück naar het AGFA-Commando.

Mariëtte Kolster speelt Mies

Neeltje Krijthe (1909-1993)

Neeltje en haar tweelingzus Eltjen hebben aan de Landbouwhogeschool gestudeerd en werken in Wageningen. Ze wonen op een boerderij, het centrum van de Wageningse verzetsactiviteiten. Er is een illegale radiozender, er wonen Joodse onderduikers en vanuit de boerderij wordt een aanslag op een infiltrant van de SD beraamd. De zusters worden in 1944 gearresteerd. Neeltje gaat vanuit Ravensbrück naar Horneburg, de zieke Eltjen blijft achter in Ravensbrück en zal er in 1945 sterven.

Nienke Roeling speelt Neeltje

Rennie van Ommen (1901-1993)

Rennie is getrouwd met Dick en moeder van drie kinderen. Ze is lid van de Gereformeerde Kerk en acht het haar christelijke plicht onderduikers te helpen. Ze doet ook koerierswerk. Ze vertelt haar man niet wat ze precies doet, en als hij gearresteerd wordt, besluit ze zichzelf aan te geven, vanuit de gedachte dat vrouwen minder zwaar gestraft worden dan mannen. Het werkt. Ze komt via Vught en Ravensbrück terecht bij het AGFA-Kommando, haar man komt vrij.

Anneke van der Horst speelt Rennie

Tineke Guillonard (1922-1996)

Tineke komt in opstand als haar Joodse medeleerlingen het Amsterdams Lyceum moeten verlaten. Ze helpt onderduikadressen te vinden, zorgt voor voedselbonnen en raakt betrokken bij de verzetsgroep CS-6. Daar doet ze steeds gevaarlijker werk op het gebied van sabotage, spionage en gewapend verzet. Ze wordt verraden door een overgelopen lid van de verzetsgroep. Tineke gaat via Vught en Ravensbrück naar het AGFA-Kommando. Na de oorlog trouwt ze met haar oud-klasgenoot en mede-verzetsstrijder Frank Wibaut.

Monique Stomp speelt Tineke

Mien Harmsen (1915-2000)

Mien raakt betrokken bij het verzet via Leo Frijda, een Joodse student die ondergedoken zit bij haar ouders. Mien bewondert deze begaafde dichter-student erg en wordt via hem lid van de verzetsgroep CS-6. Als Mien in 1943 de spullen van een andere verzetsstrijder gaat ophalen, verradt de huisbazin haar. Mien wordt door de SD opgepakt. Ze wordt 24 uur lang ondervraagd, maar zegt niets. Zij wordt naar Vught gestuurd, en belandt via Ravensbrück in Reichenbach.

Anneke Kruijs voorberge speelt Mien

Rie Polak-Mair (1896-1989)

Rie is getrouwd met de Joodse Zeno Paul Polak. Om veiligheidsredenen is het echtpaar gescheiden. Rie verblijft als patiënt in het rusthuis van Liesbeth Hermesen als de Duitsers daar een inval doen en de daar verblijvende Joodse onderduikers arresteren. Rie verzet zich daar tegen en wordt ook meegenomen naar de gevangenis in Scheveningen.

Vandaar gaat ze naar Vught, Ravensbrück en het AFGA-Kommando, waar ze met Liesbeth in het ziekenboek werkt. Haar man Paul wordt in Auschwitz vermoord.

Ada verdegaaal speelt Rie

De Helpers

Natuurlijk zijn het niet alleen de actrices die deze theatervoorstelling maken. Op de achtergrond hebben veel mensen hun tijd, energie, kennis & kunde beschikbaar gesteld, en daarom bedanken wij:

- **Hans Suijs**, voor zijn boek 'Samen eervol overleefd', dat de basis vormde voor Overleven is Herinneren.
- **Jan van Ingen**, van het comité 4-5 mei, omdat hij in het project geloofde en onvermoeibaar naar fondsen heeft gezocht.
- **Ingrid Kappelle**, die de muzikale arrangementen verzorgde en met verve 28 deels ongeschoolde stemmen tot een koor vormde.
- **Joost van der Meijden**, voor het meedenken en mee-regisseren, en voor het regelen en organiseren van die tientallen zaken die geregeld en georganiseerd moesten worden.
- **Peter Jansz en Ronald Blitz**, voor het sobere maar indrukwekkende decor, waarvoor zij meerdere keren opnieuw achter de tekentafel plaatsnamen, omdat het toch allemaal weer helemaal anders moest. En **Vera van Dijk** die de doeken naaide.
- **Freetje Meijer, Joost van der Meijden, Co van der Horst, Mark Koops, Robooldt Kleij, Wim Bleeker en Jan de Jong**, onze toneelmeesters.
- **Marina Perdijk**, voor het ontwerpen en, met hulp van **Mieke Suijs**, het naaien van de kampkleding.
- De PR-ploeg; **Mariëlle Kolster, Astrid Sibbes, Margo Pluijter en Carmen Sweerts**. Met speciale hulde voor **Mariëlle Kolster**. Zij regelde alle online PR en Communicatie, maakte de website én organiseerde de kaartverkoop.
- **Francis Frionnet**, die het prachtige beeldmateriaal verzorgde.
- **Theaterstichting HBKD**, die het project ondersteunde. Speciale dank aan **Astrid Sibbes** die als secretaris de bestuurlijke touwtjes vriendelijk maar stevig in handen hield en aan **Wilco van der Lans**; hij hield ons streng doch rechtvaardig financieel in het gareel.
- **Erwin de Boer**, van Het Vijfde Huis, die ons maandenlang heeft laten repeteren in zijn mooie ruimte. **De directie van Stichting BSO Bibelebonz**, die ons uit de brand hielp toen we daar niet meer terecht konden en **Gerard van Nieuwpoort**, die een geweldige ruimte ter beschikking stelde, waar we met het decor konden repeteren.

- **Jac den Hollander**, van Verhuisbedrijf Jac den Hollander, die ons een grote stapel dekens leende
- We voelden ons erg welkom in de **Goudse Schouwburg**, dank!
- En vooral: **Peter Meijer**, die een geweldig script schreef, die zorgde dat de actrices het beste van zichzelf laten zien en dat iedereen zich gewaardeerd voelt, die het overzicht behoudt zonder de details te vergeten, die blijkbaar overal tegelijk kan zijn; onze fantastische en inspirerende regisseur.
- Natuurlijk een speciaal woord van dank voor onze sponsors. Zonder de genereuze financiële bijdragen van de **Gemeente Gouda**, de **Rabobank**, het **Prins Bernhard Cultuurfonds**, het **Genootschap Graaf Floris de Vijfde**, de **Stichting Sint Jozef Paviljoen** en de **Stichting het Oude Mannenhuys** hadden we deze voorstelling niet kunnen maken.

Nadat de voorstellingen in 2020 afgelast moesten worden, schonken bijna alle mensen die toen al een kaartje hadden gekocht, dat bedrag aan ons. Ook ontvingen we donaties van privé personen. Wat hartverwarmend dat al die mensen dit mooie project een doorstart gunden. We danken u allemaal, want zonder u hadden we hier vanavond niet gestaan!

foto's: Francis Frionnet | vormgeving: Astrid Sibbes | 2022

Toen de Duitsers in mei 1940 ons land binnenvielen, ontsnapten ongeveer duizend Nederlandse soldaten naar Engeland. Ze werden ondergebracht in een tentenkamp in Porthcawl (Wales). Om wat te doen te hebben, richtten zij een koor op, dat een Legioenslied schreef en zong. De Nederlandse soldaten en Engelandvaarders die na enige tijd met zendapparatuur boven Nederland werden gedropt, namen het Legioenslied mee en zo kreeg het de naam Parachutistenlied.. Tijdens het Englandspiel werden vele soldaten verraden en in de Polizeigefängnis Haaren op de tweede etage vastgezet. Op de eerste etage van die gevangenis zaten verzetsvrouwen gevangen. Langs de verwarmingsbuizen communiceerden ze met elkaar en zo leerden de verzetsvrouwen het parachutistenlied. Deze vrouwen gaven het lied door in Kamp Vught en bij de Michelinfabrieken in 's-Hertogenbosch. Het werd hun strijdlid tot in Ravensbrück en het AGFA-Kommando te München. Vanavond wordt het opnieuw gezongen.

Parachutistenlied

Wij zonen van één staat, die nimmer heeft gebogen,
Nooit zullen wij gedogen dat vrijheid ondergaat,
Nooit zullen wij berusten, dat onze schone kusten
In vreemde heerschappij, ons Holland komt weer vrij

Wij maken ons gereed, wij zullen opmarcheren
Verdrijven vreemde heren, die brachten zoveel leed
Dan zullen wij weer bouwen in vrede en vertrouwen
Want eenmaal keert het tij en wordt ons Holland vrij